

IVETA VALENTOVÁ

Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra
Slovenskej akadémie vied, v. v. i.
Panská 26, SK-81101 Bratislava
iveta.valentova@juls.savba.sk

ONOMASTICKÉ TERMÍNY NA OZNAČENIE VLASTNÝCH MIEN NEEEXISTUJÚCICH OBJEKTOV¹

Onomastické termíny možno systematicky triediť podľa rôznych kritérií. Najmä vo východoslovenských jazykoch sa používa rozdelenie na *reálionymá* a *mýtonymá* podľa toho, či vlastné meno pomenúva onymický objekt, ktorý reálne existuje alebo neexistuje. Pre slovenskú onomastiku sa uvádzajú termíny *nepravé antroponymum* a *nepravé zoonymum*, ale použili sa aj termíny *pseudoantroponymum*, *pseudozoonymum*. Tieto termíny sa nachádzajú aj v onomastikách ostatných slovanských jazykov. Ide o špecifické termíny, ktoré sa vo výkladových slovníkoch a v encyklopédiách neuvádzajú alebo sa vyskytujú len zriedkavo. Napriek tomu, že pre vlastné mená fiktívnych, neskutočných, vymyslených bytostí už existujú termíny, vyskytol sa aj návrh na ďalšie individuálne neologizmy s rovnakým alebo podobným významom. Vo všeobecnosti nejde o termíny, ktoré by sa aj v onomastickej literatúre často vyskytovali, pretože vlastné mená vymyslených, fiktívnych ľudí či bytostí podobných ľuďom, zvierat alebo iných druhov objektov nie sú častým predmetom onomastických výskumov. Autorka tieto termíny analyzuje a navrhuje ich zjednotiť.

Systematické triedenie termínov môže byť vo všeobecnosti podľa rozličných hľadísk. V onomastickej terminológii sa termíny môžu rozdeľovať aj na základe kritéria, či vlastné meno pomenúva onymický objekt, ktorý reálne existuje alebo neexistuje. N. Podolská v slovníku *Slovar russoj onomastičeskoj terminologii* (Podolskaja 1978: 13) podľa tohto protikladu roztriedila vlastné mená a navrhla základné súhrnné termíny *reálionymum* ako vlastné meno reálne existujúceho objektu a *mýtonymum* ako mytologické (vlastné) meno, vlastné meno reálne

¹ Príspevok bol vypracovaný v zmysle cieľov vedeckého projektu VEGA č. 1/0058/20 *Teória a terminologický systém slovenskej onomastiky (v kontexte slovanskej a medzinárodnej onomastickej terminológie)*.

neexistujúceho, vymysleného objektu. Za druh mýtonyma pokladala *teonymum*, t. j. vlastné meno božstva „в любом пантеоне“² s príkladmi z rôznych náboženstiev ako *Perún*, *Zeus*, *Budha* a i. (Podolskaja 1978: 131). Iba ako osobné meno božstva definoval tento termín (chorv. *teonim*) P. Šimunović (2009: 79) s príkladmi *Perun*, *Vesna*, *Mokoš*, *Morana*, *Jarilo*. A. Čilaš Šimpraga a A. Frančić (2019: 30, pozn. č. 4) však uviedli, že v slovníku P. Šimunovića (2009) je vo všeobecnosti veľa nekonzistentností a nejednotností a vďaka takému definovaniu termínu *teonymum* a uvedeným príkladom sa dospelo k záveru, že tento pojem sa vzťahuje iba na pohanské (polyteistické), nie na kresťanské (monoteistické) náboženstvá, resp. na mená božstiev.

Na porovnanie napríklad v ukrajinskej onomastike D. Bučko a N. Tkačova (2012: 170) definovali tento termín tiež všeobecnejšie ako vlastné meno boha, božstva v nejakej religii, mytológii s príkladmi ako *Ježiš Kristus*, *Volos/Veles*, *Mokoš*, *Apolón*, *Hera*, *Zeus*, *Budha*, *Krišna* a navrhli k teonymám zahrnúť aj pomenovania typu *Bohorodička*, *Svätá Trojica* a pod. Tento termín je chápaný širšie, zahŕňa vlastné mená bohov/bohýň a božstiev bez ohľadu na druh náboženstva alebo cirkev, preto pokladáme za vhodnejšie pri jeho definovaní uvádzať viac rôznorodých príkladov, prípadne definíciu rozšíriť a upresniť, aby nedochádzalo k podobným záverom.

Rozdelenie termínov podľa uvedeného kritéria bolo naznačené už v príručke slovenskej onomastickej terminológie *Základní soustava a terminologie slovenské onomastiky* (Svoboda et al. 1973; ďalej ZS) a v jej aktualizovanej verzii *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika* (1983; ďalej OS). Iba o naznačení hovoríme preto, lebo v rámci triedenia termínov podľa objektov a javov pomenovaných vlastnými menami sa ako druhy bioným uviedli termíny *nepravé antroponymum* a *nepravé zoonymum*, ale bez opozitných termínov s atribútom *pravý*. Navyše z hľadiska terminologickej hierarchie sa v obidvoch príručkách termíny *antroponymum*, *nepravé antroponymum*, *zoonymum* a *nepravé zoonymum* uvádzajú na rovnakej úrovni.

Termín *nepravé antroponymum* obidve príručky (ZS: 48; OS: 94) zhodne definujú ako vlastné meno bytosti, ktorú si človek predstavoval ako podobnú ľuďom (boh, démon, mytologická postava, rozprávková bytosť, alegorická postava, báбка a pod.) s príkladmi, napr. pre češtinu sa uviedol príklad *Meluzína*, pre chorvátčinu a srbčinu *Rudica*, *Utva zlatokrila*. Pod *nepravé antroponymum* sa rovnako zaradil termín *teonymum* (v slovenčine ešte v staršej pravopisnej podobe *theonymum*; ZS: 49, OS: 95) so slovenským domácim termínom (*osobnê*) *meno boha* a s definíciou „vlastné meno boha alebo bohyně“ (pre češtinu sa uviedli príklady *Alláh*, *Perun*, *Diana*, pre chorvátčinu *Bog*, *Vesna*, *Minerva*, *Heraklo*).

² *Panteón* vo význame „súbor všetkých božstiev určitého náboženstva“.

V poznámke sa podotklo, že v nemčine sa rozlišujú termíny *Gottesname* (pre meno boha v monoteistických náboženstvách; v kresťanstve sa ako vlastné meno chápe slovo *Boh* ako vlastné meno boha³) a *Göttername* (pre vlastné meno akéhokoľvek boha alebo bohyně v polyteistických náboženstvách). A. Frančić a I. Mihaljević (2011: 25) konštatovali, že navrhovaná slovanská terminológia tiež nerozlišuje mená mýtických bohov a bohyně (chorv. *mitoteonim*) od mena Boha (chorv. *teonim*) v monoteistickom náboženstve, hoci príklady v chorvátčine sa oddelili bodkočiarkou. Uvažovali aj o tom, či termín teonymum používať v množnom čísle, lebo podľa kresťanskej dogmy Boh je jeden, ide o „jednu božskú osobu“, ale na druhej strane sú v nej obsiahnuté tri osoby (*Otec*, *Syn* a *Duch svätý*), ktorých mená tiež chápu ako teonymá. Meno *Ježiš* a ďalšie mená, ktoré pomenúvajú „iné božské osoby“, analyzovali aj ako teonymá napriek tomu, že sa nositeľ takého mena „stal človekom“.

Za *nepravé zoonymum* sa považuje vlastné meno živočícha, ktorý fakticky neexistuje (neexistoval), teda mytologického, rozprávkového živočícha alebo živočícha vystupujúceho v bájkach, vo viacerých jazykoch sa uvádza príklad známeho mena zázračnej ryby *Zlatá rybka* (ZS: 51; OS: 97)⁴. Z tejto definície jednoznačne vyplýva, že môže ísť jednak o vlastné meno vymysleného, neexistujúceho druhu živočícha, jednak o vlastné meno živočícha takého druhu, ktorý reálne existuje, ale vymyslený je konkrétny živočích, ktorý sa pomenoval vlastným menom (ide najmä o literárne zoonymá, napr. *Nemo* z filmovej animovanej rozprávky *Hľadá sa Nemo* je vlastné meno konkrétnej ryby druhu s odborným názvom *klaun očkátý*). V uvedených definíciách by bolo azda vhodnejšie použiť slovo *zvíra* (vlastné meno zvierat⁵), pretože v podstate vo všeobecnosti aj človek sa pokladá za živočícha a pre vlastné meno človeka alebo skupiny ľudí je zaužívaný osobitný termín *antroponymum*. M. Majtán (1979: 156) definoval termín *zoonymum* podľa slovníka N. Podoľskej (Podoľskaja 1978) tiež ako vlastné meno zvierat (kôň *Astrachán*, krava *Malina*, *Ružena*, vól *Riavka*, *Rožo*, pes *Dunaj*, *Rexo*, *Azor*). Inou možnosťou je definíciu spresniť, pretože za zoonymá vo všeobecnosti (teda bez ohľadu na to, či sú pravé alebo nepravé) možno pokladať vlastné mená všetkých druhov živočíchov okrem človeka i vtákov, hmyzu a pod. (napr. vlastné mená doma chovaných anduliek či papagájov, vlastné mená mravcov, porov. napr. mená *Zet*, *Bala*, *Snovač* z animovaného filmu *Mravec Z*).

³ Porov. *Pravidlá slovenského pravopisu* (2013: 58).

⁴ Moderné, azda najmä animované rozprávky a filmy poskytujú bohatý zoonymický materiál. Dnešným deťom i dospelým by mohli byť známejšie napríklad mená rozprávkových rýb ako *Nemo* či *Dory* (filmy *Hľadá sa Nemo*, *Hľadá sa Dory*).

⁵ Hoci substantívum *zvíra* sa môže ako expresívne použiť aj s významom „človek“, resp. „neľudský, krutý, surový, nebezpečný človek“, alebo sa zvykne vzťahovať najmä na cicavcov či väčšie živočíchy, základný neutrálny význam je však „jedinec živočíšnej ríše (okrem človeka)“ (porov. napr. SSSJ: 748–749; HSSJ7: 429).

Termíny s atribútom *nepravý* sa v obidvoch slovanských príručkách onomastickej terminológie (ZS; OS) uvádzajú nielen pre slovenčinu, ale napr. aj pre češtinu (*nepravé antroponymum*) či srbčinu a chorvátčinu (*nepravi antroponim*; ZS: 48). V ukrajinčine sa použil termín *несправжній антропонім* v podstate s rovnakým významom atribútu (*несправжній* = falošný). V novších českých prácach napríklad S. Pastýřík (2010: 14) definoval *nepravé antroponymum* v zhode so slovanskými príručkami ako „vlastní jméno bytosti, kterou si člověk představoval jako lidem podobnou (bůh, démon, mytologická postava, pohádková bytost, alegorická postava, nadpřirozená bytost, loutka, hračka – napr. *Smolíček*, *Meluzína*, *Trepifajksl*)“ a *nepravé zoonymum* ako „vlastní jméno smyšleného živočicha: *Pegas*, *Velká saň Mulhacénská* (u K. Čapka)“. K. Komárek (2012: 6) termín *nepravé antroponymum* definoval ako „jména nadpřirozených, pohádkových anebo mytologických bytostí“, pričom pre vlastné mená vymyslených živočíchov neuviedol osobitný termín a vlastné mená skutočných i vymyslených živočíchov zaradil len k zoonymám. Termín *nepravé antroponymum* (česky N pl. *nepravá antroponyma*) charakterizovala rovnako ako v slovanských príručkách aj J. Pleskalová (2017a) v *Novom encyklopedickom slovníku češtiny* v rámci výkladu termínu *antroponymum*, pričom ako príklady uviedla vlastné mená *Daidalos* (mýtický grécky sochár, staviteľ a „vynálezca“ umeleckého remesla) ako meno mytologickej postavy, princ *Bajaja*, *Sněhurka* ako mená rozprávkových bytostí, *Hoře* ako meno alegorickej bytosti a priateľ *Ken* ako vlastné meno hračky. V rámci nich uviedla aj príklady teoným (česky N sg. *theonymum*⁶) ako *Hermés* (grécky posol bohov), *Perun* (slovanský boh hromov a bleskov) a *Fortuna* (rímska bohyňa osudu).

Termín *mýtonymum*, ktorým sa označujú vlastné mená mýtických (neskutočných, rozprávkových) bytostí a objektov, teda aj termíny *mýtoantroponymum*, *mýtozoonymum* a pod., M. Majtán (1979: 156) odporučil ako vhodné používať aj v slovenskej onomastike, dokonca tieto termíny pokladal za vhodnejšie ako tie, ktoré sa tvoria pomocou určujúceho prídavného mena *nepravý* ako *nepravé antroponymum* a pod. Toto odporúčanie by mohlo podporiť aj to, že sa *mýtonymum* ako lingvistický termín uviedol aj v *Slovníku súčasného slovenského jazyka* (SSSJ3: 438) a že sa termíny s časťou *mýto-* alebo jej hláskovými ekvivalentmi používajú aj v iných jazykoch a onomastických školách. Pre ruštinu sa v staršej slovanskej terminologickej príručke (ZS: 48) uviedol termín *мифоним* a v novej (OS: 94) termín *мифоантропоним*. V bielorusktine sa v novej príručke (OS: 94) uviedli termíny *міфонім*, *уласная назва міфічнай асобы*. Tieto termíny sú v súlade so slovníkom N. Podoľskej a v ruskej a bieloruskej onomastike sú zaužívané. Rovnaké ekvivalenty v jednotlivých jazykoch sú aj pri termíne

⁶ Českú pravopisnú podobu *theonymum* obsahujú aj novšie práce zaoberajúce sa onomasticou terminológiou (napr. Komárek 2012: 23; Pleskalová 2017a, heslo ANTROPONYMUM).

nepravé zoonymum. Aj v novšom slovníku ukrajinskej onomastickej terminológie (Bučko a Tkačova 2012: 122) sa uvádzajú termíny *міфонім*, *міфоантропонім*, *міфозоонім*, *міфодитонім*, *міфотопонім*, ktorými sa pomenúvajú vlastné mená reálne neexistujúcich objektov (osôb, zvierat, rastlín či toponymických objektov). Termíny s časťou *мýто-* (*МИТО-*) sa používajú aj v súčasnej bulharskej onomastike (Balkanski a Cankov 2016: 261–262). Napriek tomu, že všetky tieto termíny sú známe aj medzi slovenskými onomastikmi, vo všeobecnosti sa veľmi nepoužívajú. Môže to byť dôsledkom toho, že len málo prác je zameraných na analýzu vlastných mien z hľadiska takéhoto delenia, resp. špeciálne výskumu vlastných mien neskutočných, vymyslených objektov sa nevenuje pozornosť, resp. sa im venuje pozornosť len okrajovo.

D. Bučko a N. Tkačova (2012: 123) uviedli aj termín *міфоперсонім* (*mýtopersonymum*) s definíciou „власна назва людської істоти в міфах...“, teda ako synonymný k termínu *міфоантропонім* (*mýtoantroponymum*). Termín *міфоперсонім* však podľa H. Bučkovej a N. Vyrstovej (Bučko a Vyrsta 2021: 97) by mal mať podobu *міфоперсопонім*. Poukázali na to, že skrátenie časti termínu *персонім* (bez *-но-*) má zmenený význam „vlastné meno Peržana“.

S. Vuković (2007: 148) použil rozdelenie antroponymie na *skutočnú* a *fiktívnu* (chorv. *realna antroponimija*, *fiktivna antroponimija*). Do prvého typu zaradil osobné mená skutočných ľudí a postáv zo svätých kníh (*hagionymá* = vlastné mená svätých) a do druhého typu mená mytologických bytostí, božstiev a mená literárnych postáv.

V niektorých slovenských prácach sa používa termín *pseudoantroponymum* vo význame termínov *nepravé antroponymum*, *mýtoantroponymum* a *pseudozoonymum* vo význame *nepravého zoonyma*. V. Blanár (1973: 58) ich v systematickom triedení antroponomastickej terminológie navrhol zaradiť k termínom vzťahujúcim sa na objekty a javy označované osobným menom v súlade s príručkami slovanskej onomastickej terminológie (ZS; OS). *Pseudoantroponymá* v podstate charakterizoval ako vlastné mená akoby živých onymických objektov (Blanár 1996: 26). Na druhej strane V. Blanár v rámci kapitoly o pseudonymách v encyklopédii *Słowianska onomastyka* (Rzetelska-Feleszko, Cieślikowa a Duma (red.) 2002: 487–488) uviedol aj iný možný význam termínu *pseudoantroponymum*, pretože za *pseudoantroponymá* označil pseudonymy. Pozeral sa teda na význam tohto termínu nielen z hľadiska nepravosti či existenčnej nepravosti objektu, ale aj nepravosti v zmysle neúradnosti osobného mena.

I. Haraj (2011: 16) definoval *pseudoantroponymá* ako mená vybájených bytostí či literárnych postáv ako *Vampirella*, *Doktor Jajbolíto*. Ak sa týmto termínom pomenúvajú mená reálne neexistujúcich postáv z mytológie, ale aj z rozprávok či iných druhov literárnych a filmových diel, mohol by sa termín *literárne antroponymum* chápať ako čiastočné synonymum k termínom *nepravé*

antroponymum, *mýtoantroponymum*, *pseudoantroponymum* alebo skôr ako ich druh, takže by išlo o hyperonymicko-hyponymický vzťah (rovnako ako pri vzťahu *nepravé antroponymum* – *teonymum*). Iba o čiastočné synonymá by išlo preto, lebo nie všetky onymické objekty (živé či neživé) v literárnych dielach môžu byť vymyslené, nereálne, a preto literárnu onymiu možno triediť na reálnymá i mýtonymá, teda vo všeobecnosti na vlastné mená v skutočnosti existujúcich i neexistujúcich objektov. Mená reálnych postáv sú najmä v literatúre faktu, v životopisných dielach a pod., napr. *Napoleón*, *Margaret Thacherová* a pod.

Termín *pseudoantroponymum* sa používa podľa terminologických príručiek (ZS: 48; OS: 94) namiesto termínu *nepravé antroponymum* aj v iných jazykoch, napr. v poľštine (*pseudoantroponim*), v srbčine a chorvátčine (*pseudoantroponim* i *prividni⁷ antroponim*, srbsky *привидни антропоним*), v slovinčine (*pseudoantroponim*), v macedónčine a v bulharčine (*псевдоантропоним*) či v ukrajinčine (*псевдоантропонім*) popri synonymnému termínu *несправжний антропонім*, ale aj v lužickej srbčine (*pseudoantroponym*). Pre českú onomastiku termín *pseudoantroponymum* novšie uviedla aj J. Pleskalová (2017b) v *Novom encyklopedickom slovníku češtiny* v rámci základného triedenia bioným ako synonymum k nepravému antroponymu a od neho odvodila aj ďalšie termíny: „1. Antroponyma – v.j. živých (n. jakoby živých) bytostí a jiných organismů, jež fungují ve společenských vztazích. 1.1 Antroponyma – v.j. jednotlivého člověka n. skupiny lidí: *Jaroslav*, *Češi*. 1.1.1 Nepravá antroponyma (*pseudoantroponyma*) – např. *Meluzína*. 1.2 Zoonyma – v.j. skutečných živočichů: pes *Čenda*, kráva *Lyska*. 1.2.1 Nepravá zoonyma (*pseudozoonyma*) – v.j. smyšlených živočichů: bájný kůň *Pegas*. 1.3 Fytonyma – v.j. rostlin: *Semtínská lípa*. 1.3.1 Nepravá fytonyma (*pseudofytonyma*) – v.j. smyšlených rostlin: masožravá rostlina *Adéla*.“ M. Knappová (2017) v *Novom encyklopedickom slovníku češtiny* však v rámci charakteristiky termínu *zoonymum* zaradila mená zvierat v literatúre (ako napr. medvedík *Pú*, včielka *Mája* a pod.) len pod *zoonymá* (konkrétne do podskupiny *literárnych zoonym*), nie pod *nepravé zoonymá* (*pseudozoonymá*), ktoré v rámci heslovej stati ani neuviedla.

Dôvod, prečo by bolo vhodné ustúpiť od používania slovného základu *pseudo*-na pomenovanie rôznych druhov vlastných mien fiktívnych, neskutočných, vymyslených objektov (živých i neživých) by mohol byť aj ten, že tento etymón je už dlhodobo „obsadený“, vžitý a používaný všeobecnejšie (nielen v onomastickej terminológii) pre termín *pseudonym*⁸, ktorý sa v rámci terminologickej sústavy

⁷ Chorvátske adjektívum *prividni* by bolo možné preložiť ako „zdanlivý“, *prividni antroponim* = zdanlivé antroponymum. Za pomoc pri prekladoch do chorvátčiny a z chorvátčiny ďakujem Sinišovi Habijancovi.

⁸ O rôznych druhoch pseudonym a ich terminologických označeniach v poľskej onomastike novšie podrobne písali napr. K. Zawodzińska-Bukowiec (2014) a H. Górny (2020).

zaraďuje do skupiny onomastických termínov z hľadiska vzniku a vývoja vlastných mien, t. j. z hľadiska spoločensky podmienenej identifikácie. Tento termín patrí do kategórie tzv. *krycích vlastných mien* (= *fiktonymá*), ktoré slúžia na zatajenie pravého, správneho vlastného mena objektu, v prípade pseudonyma mena osoby. Význam časti *pseudo-* ‚nepravdivý, klamlivý, lživý‘ (od gréckeho *pseudos* ‚lož‘; Králik 2015: 481) umožňuje podľa požiadavky významovej priezračnosti termínov v podstate použiť túto časť v kompozitných onomastických termínoch jednak na označenie nepravých, krycích vlastných mien pre reálne existujúce objekty, ale na druhej strane aj pre vlastné mená fiktívnych, reálne neexistujúcich onymických objektov. Takáto polysémia v zmysle používania časti *pseudo-* s dvojakým významom v onomastických termínoch v rámci jedného odboru môže byť z hľadiska požiadavky terminologickej presnosti a jednoznačnosti mátuca, a preto nie je príliš vhodné ju využívať na označovanie termínov pre názvy obidvoch týchto skupín objektov.

T. Balkanski a K. Cankov (2016: 399) uviedli, že v bulharskej onomastike existuje aj termín *псевдооними* (slov. *pseudoonymá*), ktorý ale definovali ako „апелативи, които като предиме започват да приемат функциите на оним“ s príkladmi „*хаджи, поп, братя (Иван хаджи Йорданов, Иван поп Тодоров, братя Иванчеви)*“. V blanárovskom ponímaní by v slovenskej onomastike išlo skôr o apelatívny člen antroponyma (porov. apelatívny člen tzv. živého osobného mena a jeho druhy; Blanár a Matejčík 1978: 31–32).

V staršej slovanskej príručke onomastickej terminológie (ZS: 48) sa v srbčine a chorvátčine uviedol aj termín *kvaziantroponim*, ale novšia príručka z r. 1983 ho už neobsahuje. Takýto termín neuviedol napr. ani P. Šimunović (2009) a nie je známy ani v slovenskej onomastike. V chorvátčine novšie V. Skračić (2011: 87) navrhol termín *fantazmonim*, ktorý však použili iba autori, ktorí sa onomastikou zaoberajú len okrajovo (napr. Mikulan a Legac 2018; Lozo 2021).

P. Odaloš (2019: 58–59) bez predchádzajúcej analýzy⁹ používania tohto druhu termínov aj v iných onomastikách navrhol popri termíne *nepravé antroponymum* používať termín *antropoidonymum*, ktoré je podľa autora odvodené z gréckych slov *antrōpoeidēs* ‚majúci ľudskú podobu, podobný človeku‘ a *eidōs* ‚(viditeľná) podoba‘. Uviedol, že pri definovaní nepravých antropónym a zooným bol použitý v slovanských terminologických príručkách odlišný prístup, „pretože nepravé antroponymá boli bytosti podobné ľuďom a nepravé zoonymá boli neexistujúce zvieratá“ (Odaloš 2019: 58). Ak prehliadneme chybnú štylizáciu, pretože ide o termíny označujúce vlastné mená týchto onymických objektov (bytostí), nie o objekty ako také, toto tvrdenie vyplýva podľa nášho názoru skôr z nedostatočného pochopenia definície termínov *nepravé antroponymum* a *nepravé*

⁹ O niečo väčší priestor mapovaniu týchto termínov venujú v novšom rovnomennom príspevku P. Odaloš a E. Vallová (2020: 175–176).

zoonymum. Z definovania toho, že ide o vlastné meno bytosti, ktorú si človek predstavuje ako ľuďom podobnú (boh, démon, mytologická postava a pod.), implicitne vyplýva, že ide aj o vlastné meno reálne neexistujúcej bytosti. Rovnako z príkladov uvedených v definíciách *nepravého zoonyma* i zo samotnej definície vyplýva, že môže ísť aj o vlastné meno takého druhu zvierata, ktorý síce ako druh reálne existuje, ale vymyslené je konkrétne zviera, ktoré vystupuje napr. v bájke či rozprávke a jeho vlastné meno sa pokladá za *nepravé zoonymum*. Na základe odôvodnenia, že je problematické uviesť hranicu podobnosti živých bytostí s ľuďmi, P. Odalošovi (2019: 58) sa zdá vhodnejšia „diáda antroponymum – anantroponymum“. Ďalší navrhovaný termín *anantroponymum* vysvetlil na základe gréckej predpony *an-* s významom ‚nie‘, ktorý sa pridáva k slovám začínajúcim na samohlásku, a navrhuje ho vnútorne ďalej členiť, napr. podľa umeleckých žánrov, v ktorých sa tieto bytosti nachádzajú, alebo niektorej klasifikácie ľudí. Z hľadiska systematiky¹⁰ v slovanských príručkách onomastickej terminológie (ZS; OS) je termín *anantroponymum* utvorený skôr nesystémovo, keďže sa v nich takýto spôsob tvorenia termínov s časťou *a-/an-* s významom ‚ne-‘ nepoužíva a takého tvorenie onomastických termínov nie je vo všeobecnosti používané.¹¹ Navyše z významového hľadiska by sa termínom anantroponymum vzhľadom na význam predpony *an-* mal podľa binaristiky pomenúvať každý iný, resp. opačný druh vlastného mena ako je antroponymum, t. j. anantroponymom by ako opozitom antroponyma mohlo byť napr. i toponymum. Navrhnuté neologizmy, resp. terminologické okazionalizmy *antropoidonymum*, *anantroponymum* pokladáme z týchto dôvodov za nesystémové a redundantné. Za nadbytočné ich považujeme aj preto, lebo v iných jazykoch a onomastikách sú už zaužívané iné uvedené termíny pre vlastné mená tohto druhu objektov. Prikláňame sa k názoru R. Šrámka, že pri spracúvaní, resp. tvorení terminológie je potrebné pozrieť sa najprv k susedom, či daný terminologický problém už nevyriešili (Šrámek 2003: 41).

Už I. Masár (1991: 172) kritizoval postup, keď sa vžitá domáce termíny prudko a neodôvodnene nahrádzajú prevzatými termínmi, ale aj to, že pri používaní termínov sa často vôbec neberie do úvahy, či novopreberaný termín má platnosť internacionálneho pomenovacieho prostriedku, t. j. či sa používa v medzinárodnom kontexte. Pri uvedených neologizmoch typu *antropoidonymum*, *anantroponymum* to platí rovnako – ide o umelo utvorené internacionálne termíny, ktoré sa však v medzinárodnom (ani v domácom) úze nepoužívajú. Navyše sa utvorili bez

¹⁰ K tzv. systematickej terminológii onomastiky bližšie L. Zgusta (1995).

¹¹ Jedinou výnimkou je termín *anojkonymum*, ktorý je však už zaužívaný (najmä v českej, slovenskej a nemeckej onomastike). Termíny *ojkonymum* – *anojkonymum* predstavujú protiklad na základe príznamku sídelnosť – nesídelnosť pomenúvaného toponymického objektu (bližšie napr. Valentová 2018: 14–16). Anojkonymá, hoci tiež nejde o úplne ideálne utvorené termíny, sa ešte k tomu na rozdiel od „anantropónym“ v Odalošovom ponímaní hojne skúmajú, nejde teda o okrajovú skupinu vlastných mien.

ohľadu na to, či sú vôbec potrebné, keďže tieto druhy vlastných mien jednak už majú svoje termíny a jednak nie sú to také druhy vlastných mien, ktoré sú v centre onomastických výskumov. Nadbytočné preberanie termínov z cudzích jazykov sa z hľadiska všeobecnej teórie terminológie chápe ako nevítaný jav, ba priamo sa kvalifikuje ako nedostatok (porov. Masár 1991: 118). Doplnili by sme, že nielen preberanie, ale aj umelé utváranie internacionálnych termínov, resp. tvorenie nových internacionálnych termínov k domácim termínom, ak v medzinárodnej odbornej komunite nie sú známe a používané.

R. Šrámek (2003: 41) odporučil pri spracúvaní a zjednocovaní onomastickej terminológie, aby sa dbalo na terminologickú striedmosť a vyvarovalo sa inflácii termínov, pretože „ta bývá veľmi často plášt'om nehotových a nepromyšlených idejí.“ Nepreťažovať terminológiu zvláštnymi názvami pre všetky názvy druhov objektov odporučal už V. Šmilauer (podľa zásady vytýčenej J. Svobodom) v prvej slovanskej príručke onomastickej terminológie (ZS: 10). Zvážiť odporúčanie používať takéto individuálne terminologické neologizmy (ako napr. aj *literáronymum*, *orohodonymum*, *skionymum* a i.) navrhoval aj M. Majtán (podľa Valentová 2014). Novšie sa k tejto problematike v súlade s uvedenými tvrdeniami vyjadrovali napr. M. Harvalík (2003; 2019), J. David, T. Klemensová a M. Místecký (2021). Spomenutí onomastici pochybujú o opodstatnenosti či poukazujú na redundantnosť nových úzko špecializovaných internacionálnych druhových termínov v onomastike pre názvy tých druhov objektov, pri ktorých to z hľadiska výskumu a vývinu onomastiky nie je potrebné, ktoré nie sú natoľko v centre záujmu onomastikov (napr. *krénononymum* ‚vlastné meno studničky‘ a pod.; Harvalík 2003: 47; 2019: 27) a domáci termín a jeho preklad je dostatočne zrozumiteľný aj z medzinárodného pohľadu. J. David, T. Klemensová a M. Místecký (2021) upozorňujú na inštrumentálny charakter terminológie, ktorej cieľom by vonkoncom nemalo byť náhodné a nadmerné utváranie termínov. Podľa J. Pleskalovej (2000: 43–44) sa v pripravovanom slovníku *Češtiny v jazykovědných pojmech* predstavia aj onomastická terminológia, ktorá bude obsahovať aj nové zdomácnené termíny, ale nie náhodne a individuálne utvorené termíny, pretože tie by sa stabilizovať nemali. A. Čilaš Šimpraga a A. Frančić (2019: 31) napríklad uviedli, že vzhľadom na veľký odstup od tradičných chorvátskych onomastických termínov a veľký počet individuálnych terminologických neologizmov nezarezovala medzi chorvátskymi onomastikmi ani terminologická práca S. Vukovića (2007).

Z hľadiska uvedených dôvodov a vyjadrení fundovaných onomastikov preto nezastávame názor P. Odaloša a E. Vallovej (2020: 193), že takýto „názorový prúd konzervuje medzinárodnú slovanskú onomastickú terminológiu z poslednej tretiny 20. storočia a oberá slovanskú onomastickú terminológiu o vývinový aspekt“. Takýto „názorový prúd“ nie je v rozpore s postojom zostavovateľov terminologickej príručky, že sústava onomastickej terminológie je otvorený systém, ktorý je

potrebné dopĺňať s vývojom onomastiky (porov. ZS: 19). Nie je v rozpore ani so všeobecnou teóriou a metodológiu terminológie ako samostatného odboru, skôr naopak, ako uvedieme v ďalších argumentáciách. Ako totiž zostavovatelia príručiek ďalej uviedli, vznik medzinárodného termínu závisí od ďalšieho rozvoja onomastiky, t. j. od potreby vytvoriť takýto termín, teda nie od utvárania a presadzovania individuálnych medzinárodných terminologických neologizmov a okazionalizmov pre každý druh onymie za každých okolností bez ohľadu na vývin a potreby onomastického bádania. Nejde totiž o názorový prúd, ako sa to snažili P. Odaloš a E. Vallová prezentovať, ale o erudované a všeobecne prijímané postuláty vedeckých autorít onomastiky, ako sú J. Svoboda, V. Šmilauer, M. Majtán, R. Šrámek, M. Harvalík a ďalší, ktorých práce sú doma i v zahraničí uznávané a rešpektované, pričom tieto tvrdenia a zásady vychádzajú zo všeobecných základných princípov tvorenia terminológie. So zásadou J. Svobodu nepreťažovať onomastickú terminológiu špeciálnymi termínmi pre všetky druhy názvov onymických objektov boli okrem V. Šmilauera stotožnení aj ostatní zostavovatelia¹² obidvoch slovanských onomastických terminologických príručiek (ZS; OS) a je v nich aj uvedená, pričom títo zostavovatelia zo všetkých slovanských krajín patria k významným a uznávaným predstaviteľom slovanskej a nemeckej onomastiky.

Na vývin terminológie každého vedného odboru majú značný vplyv jednotliví autori základných odborných diel. Keďže takýchto autorov s rôznou mierou autority zvykne bývať aj v iných vedných odboroch viacero, terminológia sa potom môže vyvinúť niekoľkými smermi, čo sa z hľadiska všeobecnej teórie terminológie pokladá za nežiadúce (porov. Masár 1991: 169). Nežiadúcemu vývinu terminológie sa možno vyhnúť práve kolektívnym rozhodovaním v odborných terminologických komisiách, dodržiavaním všeobecných terminologických zásad a podľa okolností a potreby aj vypracovaním špeciálnych pravidiel a zásad na systematické spracovanie terminológie daného odboru (Masár 1991: 169). Bolo tomu tak aj v prípade terminologickej subkomisie Komisie pre slovanskú onomastiku pri Medzinárodnom komitáte slavistov, ktorej úlohou bolo spracovať slovanskú onomastickú terminológiu. Zásady a kritériá jej tvorby publikoval J. Svoboda (1961; 1967: 127–128) a základné zásady, ako sme už uviedli, sa nachádzajú aj v obidvoch príručkách slovanskej onomastickej terminológie.

Terminológia má sprostredkovať výsledky výskumov a nových vedeckých poznatkov, a preto by mala byť predovšetkým ustálená, stabilná a normovaná, čo je jedným z dôvodov vzniku národných a medzinárodných terminologických komisií, ktorých úlohou je stabilizovať a kodifikovať termíny v rámci jednotlivých

¹² K ďalším zostavovateľom príručiek patria také onomastické osobnosti ako L. Olivová-Nezbedová, K. Oliva, T. Witkowski, V. Blanár, M. Karaš, J. Petr, A. N. Superanskaja, N. V. Podoľskaja, V. V. Nimčuk, M. V. Birylo, M. Pavlovič, P. Šimunović, M. Mihajlovič, F. Bezljaj, B. Vidoeski, J. Zaimov, W. Fleischer.

vedných odborov.¹³ Na základe praktických výsledkov výskumov z terminológie ako vedného odboru vyplynul záver, že bez koordinačného centra, ktoré by na odbornej úrovni cieľavedome organizovalo terminologickú prácu v okruhu národnej terminológie a potom aj na medzinárodnej úrovni, nemožno v kodifikácii (štandardizácii) odbornej terminológie dosiahnuť potrebný pokrok a želateľný stav (Masár 1991: 172). V každom vednom odbore sa prejavujú opätovné snahy o zjednotenie terminológie, ak je prax rozkolísaná. Samozrejme, vývin každej vednej disciplíny prináša aj nové termíny. Nové termíny sú síce jeden zo spôsobov rozširovania terminológie každého odboru, nielen onomastiky, a súvisia s jej vývinom, ale majú vychádzať z tohto vývinu a z potrieb skúmania a analýzy určitého druhu onymie vzhľadom na spoločensko-kultúrny či ekonomicko-politický vývoj spoločnosti. Ak sú nové termíny potrebné a funkčné, začnú sa používať, ušľachťovať sa a normujú sa. Bez ustálenosti termínov by nebola možná odborná komunikácia (porov. Mistrík et al. 1993: 449). Ustálenosť terminológie, samozrejme, nemožno chápať ako prísnu ustrnutosť, nemennosť či zmeravenosť, ale skôr ako požiadavku pružnej stability, nie je to prekážka vedeckého vývinu vedného odboru, skôr naopak (porov. Horecký 1955; 1956: 54–55). Jednotlivé komisie nezaniškajú po kodifikácii terminológie daného odboru, ale sledujú vývoj vednej disciplíny a normovanie termínov sa aktualizuje, ak sa napr. zmení všeobecný názor na podstatu označovaného javu alebo veci a pod. Ustálenosťou a kodifikovanosťou terminológie, ktorá sa mení s vývinom vedy, sa zvyšuje vzájomné porozumenie vedeckých poznatkov a výsledkov. Bez ustálenosti jazykových prostriedkov nie je možné dorozumievanie, ale ak je nový termín funkčný, pričom týmto sa rozumie najmä to, že dlhší čas slúži komunikačným potrebám (porov. Masár 1991: 37), možno ho kodifikovať.

Dôsledkom tvorenia nových okazionálnych termínov, ktoré sú prevažne výsledkom individuálnej tvorivosti¹⁴ a ich utvorenie nevyplývalo z potreby a vývoja odboru, je zbytočné preťažovanie terminologickej sústavy a vznik nadbytočných synonym, ktoré sú z hľadiska teoretických východísk terminológie ako vedného odboru skôr nežiadúce. Takéto individuálne umelo utvorené internacionálne termíny (napr. aj *antropoidonymum*, *anantroponymum* či chorv. *fantazmonim*) často bývajú nielen „plášťom“ nepremyslených ideí, ako uviedol R. Šrámek, ale v dôsledku ich neznalosti a nevžitosti v širšej vedeckej obci môžu oslabovať efektívnosť vedeckej komunikácie a byť brzdou vývinu daného odboru. Za nevedecký prístup možno skôr považovať forsírovanie umelo utvoreného

¹³ V slovenskej lingvistike sa všeobecnými teoretickými a metodologickými otázkami a problémami terminológie venovali najmä J. Horecký (1955; 1956; jeho práce sú dostupné na: <https://terminologickyportal.sk/horecky.html> v rámci Terminologického portálu Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV, ktorý je dostupný z <https://terminologickyportal.sk/>) a I. Masár (1991; 2000), prov. aj v publikácii *Encyklopédia jazykovedy* (Mistrík et al. 1993: 448–451).

¹⁴ Zväčša ide o autorov, ktorí sa onomastike venujú iba okrajovo.

individuálneho internacionálneho termínu, resp. termínov ich autorom, ak tieto termíny k tomu navyše nezávislá vedecká obec neprijíma.

Zhrnutie a záver

V onomastickej terminológii sa termíny môžu rozdeľovať aj podľa toho, či označujú vlastné mená onymických objektov, ktoré reálne existujú alebo neexistujú. V slovanských onomastických terminologických príručkách (ZS; OS) sa v rámci triedenia termínov podľa objektov a javov pomenúvaných vlastnými menami ako druhy bioným uviedli termíny *nepravé antroponymum* a *nepravé zoonymum*, ale bez opozitných termínov s atribútom *pravý*. Z hľadiska terminologickej hierarchie sa v obidvoch príručkách termíny *antroponymum*, *nepravé antroponymum*, *zoonymum* a *nepravé zoonymum* uvádzajú na rovnakej hierarchickej úrovni. Termíny s atribútom *nepravý* sa používajú hlavne v češtine (aj v novších prácach, prov. Pastyřík 2010; Komárek 2012; Pleskalová 2017a; 2017b) a v slovenčine, ale v systematickom spracovaní slovanskej onomastickej terminológie sa uviedli napríklad aj v srbčine a chorvátčine (ZS: 48). Vo východoslovanských onomastikách sa zaužívalo pre toto kritérium delenie na *reálionymá* a *mýtonymá*, ako ho navrhla N. Podolská (Podolskaja 1978). Termíny s časťou *mýto-* pre tento druh vlastných mien odporučil M. Majtán (1979: 156) ako vhodné na používanie aj v slovenskej onomastike, dokonca tieto termíny pokladal za vhodnejšie ako tie, ktoré sa tvoria pomocou určujúceho adjektíva *nepravý*. V niektorých slovenských prácach (napr. Blanár 1973; 1996; Haraj 2011) sa použili termíny *pseudoantroponymum* a *pseudozoonymum*. Termíny s časťou *pseudo-* sa uvádzajú aj v niektorých západoslovanských a južnoslovanských onomastikách. Základ *pseudo-* sa však už dlhodobo používa pre termín *pseudonym*, ktorý je vžitý nielen v onomastickej terminológii, preto tento komponent nepokladáme za najvhodnejší pri tvorení termínov pre vlastné mená fiktívnych, vymyslených, neexistujúcich objektov. Ako druh *nepravého antroponyma*, *mýtoantroponyma* či *pseudoantroponyma* sa pokladá *teonymum* s významom ‚vlastné meno boha, božstva (pohanského i kresťanského, v polyteistických i monoteistických náboženstvách)‘. Otázkou, námetom do diskusie je, či *teonymá* uvádzať ako podskupinu nepravých antroponým, ako je v príručkách slovanskej onomastickej terminológie (porov. napr. OS: 94–95), alebo ich skôr chápať ako samostatný druh antroponým, resp. vlastných mien. Z pohľadu nábožensky založených ľudí, veriacich totiž nejde o fiktívne, vymyslené bytosti a ich vlastné mená nemusia chápať ako nepravé antroponymá, mýtoantroponymá. Z hľadiska rozličných názorov na status tohto druhu onymických objektov by ich bolo možné zaradiť k reálionymám alebo k mýtonymám, resp. pod obidve skupiny, napr. meno *Ježiša Krista* možno chápať aj ako meno reálnej historickej osobnosti, hoci aj na to môžu byť rozdielne názory, ale zároveň aj ako meno božstva.

P. Odaloš (2019) najnovšie navrhol termín *antropoidonymum* (popri termíne *nepравé antroponymum*) pre vlastné meno bytosti podobnej človeku a termín *anantroponymum* pre vlastné meno inteligentnej bytosti, ktorá nie je človekom. Tieto umelo utvorené neologizmy sú z nášho uhlu pohľadu redundantné, keďže jednak už sú v ostatných jazykoch zaužívané iné internacionálne i domáce termíny s rovnakým alebo podobným významom, jednak ide o okrajové typy vlastných mien onymických objektov, ktoré zväčša nie sú v centre pozornosti onomastických výskumov. Azda najväčší záujem je o skúmanie vlastných mien tohto typu v literárnych dielach. V rámci literárnej onomastiky je však snaha vytvoriť vlastný, medzinárodne akceptovateľný terminologický aparát.¹⁵ Aj táto terminológia by však mala mať nadväznosť na už existujúce a do určitej miery zaužívané termíny a spôsoby tvorenia.

Prikláňame sa k názoru M. Majtána a pre analyzovaný druh vlastných mien by sme odporučili už čiastočne v niektorých onomastikách zaužívané termíny *realionymum* a *mýtonymum* a analogické tvorenie ďalších termínov so základom *mýto-* a jeho hláskovými ekvivalentami v iných jazykoch nielen pre jednotlivé druhy bioným, ale v budúcnosti aj pre vlastné mená fiktívnych, vymyslených toponymických, príp. chrématonymických objektov, ak vznikne potreba ich skúmania. Takéto termíny sa už udomácnili napríklad v ukrajinskej onomastike – porov. *міфозоонім*, *міфотопонім*, *міфoфiтонім* (Bučko a Tkačova 2012: 123).

¹⁵ Pozri snahu terminologickej skupiny Medzinárodného komitétu onomastických vied (International Council of Onomastic Sciences – ICOS) v rámci úvodnej poznámky na začiatku zoznamu odporúčaných kľúčových onomastických termínov (dostupné na: <https://icosweb.net/wp/wp-content/uploads/2019/05/ICOS-Terms-en.pdf>, cit. 27. január 2022).

Literatúra

- Balkanski a Cankov 2016 = Балкански, Тодор; Цанков, Кирил. 2016. *Енциклопедия на българската ономастика*. Велико Търново: Университетско издателство „Свв. Кирил и Методий“.
- Blanár, Vincent. 1973. Teoretické problémy onomastickej terminológie. *Makedonski jazik*, 24, Skopje, 51–62.
- Blanár, Vincent. 1996. *Teória vlastného mena. (Status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii)*. Bratislava: Veda.
- Blanár, Vincent; Matejčík, Ján. 1978. *Živé mená na strednom Slovensku. 1. 1. Designácia osobného mena*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Bučko a Tkačova 2012 = Бучко, Дмитро; Ткачова, Наталія. 2012. *СЛОВНИК української ономастичної термінології*. Харків: Ранок.
- Bučko a Vyrsta 2021 = Бучко, Ганна; Вирста, Наталія. 2021. Давньогрецькі та латинські основи в українській ономастичній термінології. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*, 45/1, Ужгород, 92–102.
- Čilaš Šimpraga, Ankica; Frančić, Anđela. 2019. Pogled u hrvatsku onomastičku terminologiju. *Konvergenie a divergenie v propriálnej sfére. 20. slovenská onomastická konferencia (Banská Bystrica 26. – 28. júna 2017)*. *Zborník referátov*. Eds. Chomová, Alexandra; Krško, Jaromír; Valentová, Iveta. Bratislava: Filozofická fakulta UMB – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV – VEDA, vydavateľstvo slovenskej akadémie vied, 29–43.
- David, Jaroslav; Klemensová, Tereza; Místecký, Michal. 2021. Věda mnoha jmen: Onomastické termíny v publicistice českého národního korpusu. *Jazykovedný časopis*, 72, č. 1, Bratislava, 114–123.
- Frančić, Anđela; Mihaljević, Ivan. 2011. Hagionimi i teonimi u *Hrvatskim pučkim popijevkama iz Međumurja Vinka Žganca. 1. Međimurski filološki dani (Čakovec, 24. – 25. travnja 2009.)*. *Zbornik radova*. Eds. Bežen, Ante; Blažeka, Đuro. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 23–31.
- Górny, Halszka. 2020. Czy istnieje potrzeba leksykograficznego opracowania terminów antroponomastycznych? *Onomastica*, 64, Kraków, 93–106.
- Haraj, Igor. 2011. *Vlastné meno v myslení antiky a stredoveku*. Martin: Matica slovenská.
- Harvalík, Milan. 2003. K současnému stavu slovanské onomastické terminologie. *Metodologia badań onomastycznych*. Ed. Biolik, Maria. Olsztyn: Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, 43–49.
- Harvalík, Milan. 2019. Mezinárodní a slovanská onomastická terminologie: Reflexe, realita a vize. *Konvergenie a divergenie v propriálnej sfére. 20. slovenská onomastická konferencia (Banská Bystrica 26. – 28. júna 2017)*. *Zborník*

- referátov. Eds. Chomová, Alexandra; Krško, Jaromír; Valentová, Iveta. Bratislava: Filozofická fakulta UMB – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV – Veda, 23–28.
- Horecký, Ján. 1955. Teoretické základy odbornej terminológie. *Naša veda*, 2, Bratislava, 395–397.
- Horecký, Ján. 1956. *Základy slovenskej terminológie*. Bratislava: Vydavateľstvo SAV.
- HSSJ7 = Majtán, Milan (red.). 2008. *Historický slovník slovenského jazyka*. 7. Z – Ž. *Dodatky*. Bratislava: Veda.
- Knappová, Miloslava. 2017. Zoonymum. *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. Karlík, Petr; Nekula, Marek; Pleskalová, Jana. <https://www.czechency.org/slovník/ZOONYMUM> (cit. 27. január 2022).
- Komárek, Karel. 2012. *Vlastní jména v jazykovém systému a v komunikaci. Studijní opora*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Králik, Ľubor. 2015. *Stručný etymologický slovník slovenčiny*. Bratislava: Veda.
- Lozo, Ivana. 2021. *Tipografija i imenovanje u turističkom oglašavanju*. Doktorski rad. Zadar: Sveučilište u Zadru.
- Majtán, Milan. 1979. Onomastické termíny podľa objektov pomenovaných vlastnými menami. *Kultúra slova*, 13, č. 5, Bratislava, 153–159.
- Masár, Ivan. 1991. *Príručka slovenskej terminológie*. Bratislava: Veda.
- Masár, Ivan. 2000. *Ako pomenúvame v slovenčine. Kapitoly z terminologickej teórie a praxe. Spisy SJS 3*. Bratislava: SJS pri SAV – JÚLŠ SAV.
- Mikulan, Krunoslav; Legac, Vladimír. 2018. Ortografaska klopka i onomastička intruzija u suvremenoj hrvatskoj znanstveno-fantastičnoj i fantastičnoj književnosti. *Tabula: časopis Filozofskog fakulteta, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli*, 15, Pula, 380–390.
- Mistrík, Jozef et al. 1993. *Encyklopédia jazykovedy*. Bratislava: Obzor.
- Odaloš, Pavol. 2019. Sústava slovenskej onomastickej terminológie (vznik, existencia, variantné možnosti vývoja a štandardizácie). *Konvergenie a divergenie v propriálnej sfére. 20. slovenská onomastická konferencia (Banská Bystrica 26. – 28. júna 2017)*. *Zborník referátov*. Eds. Chomová, Alexandra; Krško, Jaromír; Valentová, Iveta. Bratislava: Filozofická fakulta UMB – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV – Veda, 53–70.
- Odaloš, Pavol; Vallová, Eva. 2020. Sústava slovenskej onomastickej terminológie (vznik, existencia, variantné možnosti vývoja a štandardizácie). *Folia onomastica Croatica*, 29, Zagreb, 169–202.
- OS = Безлај, Франце ет ал. (ед.). 1983. *Основен систем и терминологија на словенската ономастика. Основная система и терминология славянской ономастики. Grundsystem und Terminologie der slawischen Onomastik*. Скопје: Македонска академија на науките и уметностите.

- Pastyřík, Svatopluk. 2010. *Rukověť pro onomastické semináře. Slovníček. Pro studenty onomastických disciplín*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové. <https://adoc.pub/rukov-pro-onomasticke-seminae-slovniek.html> (cit. 27. január 2022).
- Pleskalová, Jana. 2000. K problémům onomastické terminologie. *Čeština – univerzália a specifika. 2. Sborník konference ve Šlapanicích u Brna 17. – 19. 11. 1999*. Ed. Hladká, Zdeňka. Brno: Masarykova univerzita, 41–46.
- Pleskalová, Jana. 2017a. Antroponymum. *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. Karlík, Petr; Nekula, Marek; Pleskalová, Jana. <https://www.czechency.org/slovník/ANTROPONYMUM> (cit. 27. január 2022).
- Pleskalová, Jana. 2017b. Vlastní jména – třídění. *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. Karlík, Petr; Nekula, Marek; Pleskalová, Jana. https://www.czechency.org/slovník/VLASTNÍ_JMÉNA_TŘÍDĚNÍ (cit. 27. január 2022).
- Podolskaja 1978 = Подольская, Наталья Владимировна. 1978. *Словарь русской ономастической терминологии*. Москва: Издательство “Наука”.
- Pravidlá slovenského pravopisu* = Považaj, Matej (ed.). 2013. *Pravidlá slovenského pravopisu*. Bratislava: Veda.
- Rzetelska-Feleszko, Ewa; Cieślikowa, Aleksandra; Duma, Jerzy (red.). 2002. *Słowianska onomastyka. Encyklopedia*. Tom 1. Warszawa – Kraków: Towarzystwo Naukowe Warszawskie.
- SSJ5 = Peciar, Štefan (red.). 1965. *Slovník slovenského jazyka. 5. V – Ž*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- SSSJ3 = Jarošová, Alexandra (red.). 2015. *Slovník súčasného slovenského jazyka. M – N. [3. zv.]*. Bratislava: Veda.
- Svoboda, Jan. 1961. Zpráva ze subkomise pro onomastickou terminologii. *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV*, 2, č. 5, Praha, 322–324.
- Svoboda, Jan. 1967. Zpráva z terminologické subkomise. *Třetí zasedání mezinárodní komise pro slovanskou onomastiku při Mezinárodním komitétu slavistů v Domě vědeckých pracovníků ČSAV v Liblicích u Prahy 14. – 17. 9. 1966. Zvláštní příloha Zpravodaje Místopisné komise ČSAV. Sborník referátů a příspěvků*. Eds. Svoboda, Jan; Nezbedová, Libuše. Praha: Knihtisk, 127–137.
- Šimunović, Petar. 2009. *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šrámek, Rudolf. 2003. Tematizace slovanské onomastické terminologie. *Metodologia badań onomastycznych*. Ed. Biolik, Maria. Olsztyn: Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, 31–42.
- Valentová, Iveta. 2014. Slovenskí a českí onomastici diskutovali o terminológii. *Kultúra slova*, 48, č. 1, Bratislava, 39–44.

- Valentová, Iveta. 2018. *Lexika slovenských terénnych názvov (Konceptia lexi-kografického spracovania)*. Bratislava: Slovak Academic Press. https://www.juls.savba.sk/pub_lstn.html (cit. 27. január 2022).
- Vuković, Siniša. 2007. Onomastička terminologija. *Čakavska rič: Polugodišnjak za proučavanje čakavske riječi*, 35/1, Split, 139–185.
- Zawodzińska-Bukowiec, Kinga. 2014. *Pseudonim polski od czasów najdawniejszych po dziś*. Kraków: Libron.
- Zgusta, Ladislav. 1995. Systematická terminologie onomastiky. *Acta onomastica*, 36, Praha, 262–272.
- ZS = Svoboda, Jan et al. 1973. Základní soustava a terminologie slovanské onomastiky. *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV*, 14, č. 1, Praha, 1–280.

Onomastički termini za označavanje imena nepostojećih referenata

Sažetak

Onomastičke je termine moguće sustavno razvrstati prema različitim kriterijima. U istočnoslavenskim jezicima primjenjuje se podjela na *realionime* i *mitonime* prema tome imenuje li se referent koji postoji ili ne postoji. U slovačkoj se onomastici rabe i termini *pseudoantroponim* te *pseudozoonim*, koje srećemo i u onomastičkoj tradiciji drugih slavenskih jezika. Riječ je o specifičnim terminima koji se u deskriptivnim rječnicima i enciklopedijama ne navode ili se navode tek vrlo rijetko. Usprkos tomu što za imena fiktivnih, nestvarnih, izmišljenih bića već postoje termini, predlagali su se i individualni neologizmi s jednakim ili sličnim značenjem. Općenito nije riječ o terminima koji se u onomastičkoj literaturi često pojavljuju s obzirom na to da imena izmišljenih, fiktivnih ljudi ili bića sličnih ljudima, životinjā ili drugih referenata nisu čest predmet onomastičkih istraživanja. Autorica u radu analizira takve termine i predlaže njihovo objedinjavanje.

Ključové slová: onomastická terminológia, reálionymum, mýtonymum, mýtoantroponymum, nepravé antroponymum, pseudoantroponymum, teonymum

Ključne riječi: onomastička terminologija, realionim, mitonim, mitoantroponim, nepravi antroponim, pseudoantroponim, teonim

Keywords: onomastic terminology, realionym, mythonym, mythoanthroponym, false anthroponym, pseudoanthroponym, theonym

